הבא על יבמתו פרק ששי יבמות ס.

שאין משלם קנס במפותה אזל רב גביהה מבי כתיל אמרה לשמעתא קמיה דרב אשי אמר ליה והא רב ור' יוחנן דאמרי תרוייהו [א]בוגרת [ב]ומוכת עץ לא ישא [ג]ואם נשא נשוי אלמא סופה להיות בוגרת תחתיו סופה להיות מוכת עץ תחתיו הכא נמי סופה להיות בעולה תחתיו קשיא: אנוסת חבירו ומפותת חבירו לא ישא ואם נשא ר' אלעזר בן יעקב אומר הולד חלל וחכמים אומרים הולד כשר: [ד]אמר רב הונא אמר רב [ה]הלכה כר' אליעזר בן יעקב וכן אמר רב גידל אמר רב הלכה כרבי אליעזר בן יעקב איבא דאמרי אמר רב הונא אמר רב מאי טעמא דרבי אליעזר בן יעקב סבר לה כרבי אלעזר ומי סבר לה כותיה והא קיימא לן [ו]משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי [ז]ואילו בהא [ח]אמר רב עמרם (ט) אמר רב אין הלכה כרבי אלעזר קשיא רב אשי אמר ביש חלל מחייבי עשה קמיפלגי [ט]רבי אליעזר בן יעקב סבר [י]יש חלל מחייבי עשה ורבנן סברי אין חלל מחייבי עשה מ"ט דראב"י דכתיב [יא]אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח כי אם בתולה וגו' וכתיב [יב]ולא יחלל זרעו בעמיו אבולהו ורבנן אלה הפסיק הענין ורבי אליעזר בן יעקב אמר אלה [יג]למעוטי נדה כמאן אזלא הא דתניא מאלה אתה עושה חלל ואי אתה עושה חלל מנדה כמאן כרבי אליעזר בן יעקב ורבי אליעזר בן יעקב נכתביה לאלה לבסוף קשיא תנו רבנן אחותו ארוסה רבי מאיר ור' יהודה אומרים מטמא לה רבי יוסי ורבי שמעון אומרים [יד]אין מטמא לה אנוסה ומפותה ד"ה אין מטמא לה ומוכת עץ אין מטמא לה דברי ר' שמעון שהיה ר' שמעון אומר ראויה לב"ג מטמא לה שאין ראויה לב"ג אין מטמא לה ובוגרת מטמא לה דברי כל אדם מאי טעמא דר"מ ור' יהודה דדרשי הכי [טו]ולאחותו הבתולה [טז]פרט לאנוסה ומפותה יכול שאני מוציא אף מוכת עץ ת"ל אשר לא היתה לאיש מי שהוייתה על ידי איש [יז]יצאה זו שאין הוייתה על ידי איש הקרובה לרבות הארוסה [יח]אליו לרבות הבוגרת הא למה לי קרא והאמר [יט]רבי מאיר בתולה אפילו מקצת בתולה משמע איצטריך סלקא דעתך אמינא נילף בתולה בתולה מהתם מה להלן נערה אף כאן נמי נערה קא משמע לן ורבי יוסי ורבי שמעון מאי טעמייהו דרשי הכי ולאחותו הבתולה פרט לאנוסה ומפותה ומוכת עץ אשר לא היתה פרט לארוסה הקרובה [כ]לרבות ארוסה שנתגרשה אליו לרבות את הבוגרת הקרובה לרבות ארוסה שנתגרשה והא

ולא ה"ל למימר מהתם אלא ה"ל למימר בהדיא מאונס ומפתה אלא מהתם היינו כ"ג כדפירש ר"ת לחייבי כיה ומשום דרבי שמעון גמרה מהתם קא סלקא דעתך נילף מהתם כדקאמר ראויה לכהן גדול מטמא לה כו' ועל כרחך לא לסימנא בעלמא נקטיה מדפריך בסמוך והא אמר רבי שמעון ראויה לב"ג כו' ואי פריך משום דאין הכלל אמת מהא לא הוה משני מידי אלא ואי פריך דמכ"ג ה"ל למילף ומוכת עץ מהתם גמר לה רבי שמעון כדקתני בברייתא הראויה לב"ג כו' ואי לאו דמיעטיה רחמנא מוכת עץ מבבתוליה עד שיהו כל בתוליה קיימין וגמר מהתם ה"ל למידרש הכא מי שהוייתה על ידי איש יצתה מוכת עץ והוה ילפינן התם מהכא: והא

שאינו משלם קנס במפותה. ואם תאמר וכיון דבועל גט ואית לה כתובה כמו אלמנה לב"ג דיש לה כתובה דלמרינן בית מותרות (לקמן דף פה. ושם) אע"ג דאסורה מן התורה וא"כ מאי נפקא מינה דאין משלם קנס הרי יש לה כתובה ומה לי קנס ומה לי כתובה ואומר ר"י דנפקא מינה אם מחלה לכתובה ועוד נפקא מינה דלא משלם מן העידית כדין קנס אלא מן הזיבורית כדין כתובה אשה ועוד דכתובת בעולה דרבנן ועוד גראה דהא דאמר רב מוציא בגט היינו מדרבנן ולהכי נקט פלוגתא (ט) דרבי נתאנסת חבירו דנתאנסת עצמו מודה דלא הוי חלל ומיהו מצינן למימר דנקט אנוסת חבירו להודיעך כוחן דרבנן דמכשרי: **סופה** [כא]להיות בעולה תחתיו. ואין לומר דמוציאה בגט דקאמר רב היינו לרבי אלעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה דהא רב אבריתא קאי ובריתא דלא כרבי אלעזר דהא אמרי רבנן הולד כשר: **חלל מחייבי עשה.** תימה כיון דלא יחלל קאי נמי אבעולה לרבי אליעזר בן יעקב אם כן אין זה מחייבי עשה גרידא דלא יחלל לאו הוא דקאמר בפרק בתרא דקידושין (דף עח.) בעל לוקה משום לא יחלל: **אלה הפסיק הענין.** ולא מוקמינן לא יחלל אבעולה אע"ג דמיבה סליק משום דמיסתבר טפי לאוקמי אמחייבי לאוין: **ואי אתה עושה חלל מנדה.** בתורת כהנים מפרש דאיצטריך דלא עילף דליהוי חלל מקל וחומר מהני שהם מחייבי לאוין תימה דמה לאלמנה וכיולא בה שכן הן עצמן מתחללות וכי תימא ה"ג כיון דבא עליה עשאה זונה הא לא הוי זונה כיון דתפסי בה קידושין: **אליו** [כב]לרבות הבוגרת. וא"ת למה לי אליו נרבי בוגרת מולא היתה לאיש כדמרבינן מיניה מוכת עץ וי"ל דאי לאו אליו הוה מוקמינן לא היתה לבוגרת גרידא דבוגרת מסתבר לרבות טפי ממוכת עץ משום דמוכת עץ איתעביד בה מעשה ולהכי מוקי אליו דכתיב בריבה לרבות בוגרת ולא היתה לאיש דכתיב בסוף מוקי למוכת עץ וכן משמע דבוגרת עדיפא ממוכת עץ דהא בבוגרת לא פליגי דקתני וכוגרת מטמא לה דברי כל אדם ועוד גראה דממשמעות בתולה מימעטא מוכת עץ אפילו לרבי מאיר מדפריך גבי בוגרת והא למה לי קרא וגבי מוכת עץ לא פריך הכי ולהכי מוקי קרא קמא בבוגרת ויתא נמי דאמתא הא דדרשינן דרשא דאשר לא היתה לאיש בריבה אע"ג דכתיב בסוף משום דממשמעות בתולה הוה לן למעוטי מוכת עץ הוצרך לפרש דמתרבי מאשר לא היתה לאיש: **נילף** בתולה בתולה מהתם. אומר ר"ת מהתם היינו מכ"ג ולא כמו שפירש בקונטרס דמבתולה דאונס ומפתה קאמר וכן גראה לר"י דהא בבתולה שמעתא לא חיירי באונס ומפתה

שאין משלם קנס במפותה. שאם מפותה היא אהנו ליה גשואין למפטריה מקנסא שהמפתה אין משלם קנס אלא כשאין טופסה דכתיב אם מאן ימאן (שמות כב) אבל אם מהור ימהרנה לו לאשה לא יתן כלום אבל אונס נותן מיד אפילו הוא טופסה דכתיב (דברים כב) ונתן האיש השוכב עמה ולו תהיה לאשה: **אמרה לשמעתא.** להא דרב הונא דאמר ומוציאה בגט: **סופה להיות מוכת עץ תחתיו.** כלומר סופה ליבעל לו ולאבד כתוביה: **סופה להיות בעולה תחתיו.** ואם נשא נשוי דקתני לגמרי קאמר דמותר לקיימה הואיל ולעצמו נבעלה וסופה להיות בעולה לו: **סבר לה כר' אלעזר.** דאמר (לקמן דף פח:) פנוי הבא על הפנויה עלה לשם אישות עשאה זונה וקיימה עליה בלאו ומתייבי לאוין דכתובה הוי הולד חלל: **דרב עמרם** לקמן בפירקין (שם): **כיש חלל מחייבי עשה.** [ו]ר' אלעזר ב"י לא כר' אלעזר סבירא ליה ולאו זונה היא ולא קיימא עליה בלאו אלא בעשה דכתיב בתולה יקח ולא בעולה ולאו הבא מכלל עשה עשה: **וכתיב לא יחלל אבולהו.** ואפי' אבתולה יקח ולא בעולה דעשה הוא: **אלה הפסיק הענין.** דכתיב אלה בתר מחייבי לאוין לאשמועינן אלה שהן מחייבי לאוין חלוקין מדין מחייבי עשה: **למעוטי נדה.** שאם בא כהן על אשתו נדה אין הולד חלל: **ולכתביה לבסוף.** הואיל ולאו לפלוגיהו אתי: **קשיא.** לרב אשי דמוקי פלוגתייהו בטעמא דהני קראי: **אחותו ארוסה.** של כהן הדיוט אבל גשואה פשיטא לן דאין מטמא דכתיב[ז] ולאחותו הבתולה: **אנוסה ומפותה.** אחותו שנאנסה או שנתפתתה: **דברי הכל אין מטמא לה.** וטעמא דכולהו מפרש לקמן: **ומוכת עץ אין מטמא לה דברי ר"ש.** ר"ש לטעמייה דאמר במתניתין מוכת עץ אסורה לב"ג אלמא לאו בכלל בתולה היא: **שאינה ראויה לב"ג אין מטמא לה.** דהכא והכא בתולה כתיב: **דברי כל אדם.** ואפי' לרבי מאיר דפסיל בוגרת לכהן גדול הכא לענין טומאה איתרבי כדלקמן: **פרט לאנוסה ומפותה.** שאינה בתולה: **יכול שאני מוציא אף מוכת עץ.** שאינה בתולה: **לרבות את הארוסה.** ואיצטריך לרבויי דלא תימא אשר לא היתה פרט לארוסה שהיתה לאיש דהויה לשון קידושין היא: **ה"ג למה לי קרא והא אמר ר"מ בתולה מקצת בתוליה משמע.** לעיל אמר הכי מדאיצטריך למכתב בבתוליה לגבי כ"ג להוציא את הבוגרת לר"מ מכלל דבתולה בוגרת נמי משמע: **מהתם.** כי ימצא איש נערה בתולה (דברים כב): מדשבקיה

שאם מפותה היא אהנו ליה גשואין למפטריה מקנסא שהמפתה אין משלם קנס אלא כשאין טופסה דכתיב אם מאן ימאן (שמות כב) אבל אם מהור ימהרנה לו לאשה לא יתן כלום אבל אונס נותן מיד אפילו הוא טופסה דכתיב (דברים כב) ונתן האיש השוכב עמה ולו תהיה לאשה: אמרה לשמעתא. להא דרב הונא דאמר ומוציאה בגט: **סופה להיות מוכת עץ תחתיו.** כלומר סופה ליבעל לו ולאבד כתוביה: **סופה להיות בעולה תחתיו.** ואם נשא נשוי דקתני לגמרי קאמר דמותר לקיימה הואיל ולעצמו נבעלה וסופה להיות בעולה לו: **סבר לה כר' אלעזר.** דאמר (לקמן דף פח:) פנוי הבא על הפנויה עלה לשם אישות עשאה זונה וקיימה עליה בלאו ומתייבי לאוין דכתובה הוי הולד חלל: **דרב עמרם** לקמן בפירקין (שם): **כיש חלל מחייבי עשה.** [ו]ר' אלעזר ב"י לא כר' אלעזר סבירא ליה ולאו זונה היא ולא קיימא עליה בלאו אלא בעשה דכתיב בתולה יקח ולא בעולה ולאו הבא מכלל עשה עשה: **וכתיב לא יחלל אבולהו.** ואפי' אבתולה יקח ולא בעולה דעשה הוא: **אלה הפסיק הענין.** דכתיב אלה בתר מחייבי לאוין לאשמועינן אלה שהן מחייבי לאוין חלוקין מדין מחייבי עשה: **למעוטי נדה.** שאם בא כהן על אשתו נדה אין הולד חלל: **ולכתביה לבסוף.** הואיל ולאו לפלוגיהו אתי: **קשיא.** לרב אשי דמוקי פלוגתייהו בטעמא דהני קראי: **אחותו ארוסה.** של כהן הדיוט אבל גשואה פשיטא לן דאין מטמא דכתיב[ז] ולאחותו הבתולה: **אנוסה ומפותה.** אחותו שנאנסה או שנתפתתה: **דברי הכל אין מטמא לה.** וטעמא דכולהו מפרש לקמן: **ומוכת עץ אין מטמא לה דברי ר"ש.** ר"ש לטעמייה דאמר במתניתין מוכת עץ אסורה לב"ג אלמא לאו בכלל בתולה היא: **שאינה ראויה לב"ג אין מטמא לה.** דהכא והכא בתולה כתיב: **דברי כל אדם.** ואפי' לרבי מאיר דפסיל בוגרת לכהן גדול הכא לענין טומאה איתרבי כדלקמן: **פרט לאנוסה ומפותה.** שאינה בתולה: **יכול שאני מוציא אף מוכת עץ.** שאינה בתולה: **לרבות את הארוסה.** ואיצטריך לרבויי דלא תימא אשר לא היתה פרט לארוסה שהיתה לאיש דהויה לשון קידושין היא: ה"ג **למה לי קרא והא אמר ר"מ בתולה מקצת בתוליה משמע.** לעיל אמר הכי מדאיצטריך למכתב בבתוליה לגבי כ"ג להוציא את הבוגרת לר"מ מכלל דבתולה בוגרת נמי משמע: **מהתם.** כי ימצא איש נערה בתולה (דברים כב): מדשבקיה

מסורת הש"ס

א) [ע"י תוספות בכורות כג: ד"ה מפותה], ב) [לעיל מט: וש"נ], ג) [לקמן פח: וש"נ], ד) [לקמן עז: פה:], ה) [לעיל נט.], ו) [ל"ל ירבי אליעזר סי' מהרש"ן], ז) [ויקרא כא], ח) [ל"ל דר"א בן יעקב],

תורה אור השלם

1. אלמנה וגרושה וחללה זונה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה:
ויקרא כא יד
2. ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני יי מקדשו:
ויקרא כא טו
3. ולאחותו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא:
ויקרא כא ג

גליון הש"ס

גמ' אבר ר"ה אבר רב הלבה בראב"י. עיין תוס' בכורות דף כג ע"ב ד"ה מפותה: שם ואילו בהא אמר רב עמרם אבר רב. מדברי תוס' לעיל דף נט ע"ב ד"ה ורב מטהר דל"ג כאן אמר רב וכן הוא לקמן דף ע"ב: שם ראב"י סבר יש חלל מחייבי עשה. עיין לקמן דף עז ע"ב תד"ה מחלל:

הגהות הב"ח

(א) גמ' בהא אמר רב עמרם אין הלכה כר"ל ומיהו אמר רב נחמן:

מוסף רש"י

משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי. קב מדה קטנה. כלומר במקומות מועטים הוא עוכר במשנה אי בברייתא, ונקי. בכל מקום שעוכר הלכה כמותו (לעיל מח: וגיטין ע:, ערובין סב: ובכורות מג:) אי: לא לימד הרבה כשאר מבריי אלא מה שאומר בכית המדרש נקי הוא שהלכה כמותו לעולם (גיטין שם).

יש חלל מחייבי עשה. כגון כהן גדול שנשא אלמנה אי משוחה שהיא עליו בעשה, תמילה יקח ולא בעולה (לקמן עז:).

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ"ז מהלי' איסורי ביאה הלכ' יג:
עא ב מיי' שם הלכ' יד:
עב ג מיי' שם הלכה טו:
עג ד מיי' שם פי"ט הלי' י סמג לאוין קנב טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ח:
עד ה ו ז ח מיי' פ"ב מהלי' אבל הלכה י יח סמג עשין נח ולאוין רלה טוש"ע י"ד סימן שפג סעיף ד:
עה [ה] מיי' שם הלכה י טוש"ע שם:

תוספות ישנים

אלה למעוטי נדה. כתלמ' אלא כר' אליעזר בן יעקב. משמע אבל לרבנן לא מצי אתי וסברי דים אבל מנדה וא"ת ומהיכא נילף לומר דשופה חלל מנדה לי מק"ו דבריאה שאין בה לאו שאני גרושה שהיא עצמה מתחללת ופסלה בנאמנה מתרומה דבי נשא תאמר בנדה דלא פסלה דהא אית בה הייה וא"ל כיון דבעלה עשאה זונה דהא כיון דהפסיד בה קדושי לא הויא כשאר חייבי כריתות ולא מתאלמנה לכה"ג מה לאלמנה שכן היא עצמה מתחללת כדלעיל דא"ל היא עצמה תתחלל מק"ו דלימא איסור כהונה שאני דבפרשת לעיל וי"ל עליה מאלמנה ומאי שני שפופלים וכנו פנוס אף אני אבית נדה. וקסבר אלו תנא דבבריתא שפיר לר השיה היכא דחדא הוי איסור כהונה ואחיך איסו איסור כהונה דפרשת לעיל. ולר"ת בן יעקב ניחא דאצטריך קרא למימר דלא אתה עושה אלא מנדה דם לאלמנה מחייבי עשה דים אלא מהם אלינה ביידים: אליו לרבות הבוגרת. תימה למה לי קרא כיון דרבינן מוכת עץ מפום שאין הוייתה ע"י אים ה"ה בוגרת דבוגרת נמי אין הוייתה ע"י אים. ונם כי עדיפא יותר בוגרת ממוכת עץ משום דלא אתעביד בה מעשה וא"כ כיון דחזינן מוכת עץ כ"ש בוגרת ור"ל דפ"ד דבוגרת גרעיא ממוכת עץ משום דאמצינו נופס ומלא היתה לאים לא נפקא דשמא קרא לא אתיי אלא בדבר שבא ע"י מעשה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com